

Попович Микола
д.філос.н., професор
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРОФІЛЮ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Навчальна дисципліна «Філософія» є фундаментом циклу соціально-гуманітарних дисциплін й забезпечує інтеграцію соціально-гуманітарного, природничого і технічного знання. Поглиблене вивчення філософії є необхідною передумовою підготовки майбутніх агрономів, інженерів, ветеринарних лікарів, економістів, геодезистів, екологів, біотехнологів, фінансистів, менеджерів від світогляду та професійних якостей яких залежать трансформаційні процеси в економічній і соціальній сферах життя суспільства.

Концепція викладання філософії в негуманітарних вищих навчальних закладах освіти має спиратися на положення Закону України про вищу освіту, принципах ЮНЕСКО та Великої Хартії Університетів згідно з якими сучасний фахівець з університетською освітою – це високоосвічений та висококультурний фахівець в певній галузі економіки, що має науковий світогляд й сповідує гуманістичні цінності.

В якості типу світогляду філософія бере участь у створенні цінностей, норм та ідеалів для суспільства і людини [2]. Філософія формує у здобувачів вищої освіти теоретичне, аналітичне та творче мислення. Людина, яка володіє філософськими знаннями й сповідує гуманістичні цінності здатна теоретично осмислювати та з гуманістичних позицій оцінювати явища і процеси, що посідають вагомe місце в суспільстві й є значущими, як для окремої людини, так і для суспільства в цілому. Іншими словами, філософія виступає ефективним теоретичним і методологічним інструментом аналізу, осмислення та оцінки економічних, політичних і соціокультурних процесів, що протікають у сучасному суспільстві. Філософія також сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти спроможності до критичного, й водночас толерантного, аналізу протилежних ідей, позицій, думок, точок зору. Філософія формує вміння оперувати філософськими і загальнонауковими поняттями і категоріями, діалогувати, формулювати і аргументовано відстоювати свою власну позицію та свої переконання, оволодіти методологією наукового дослідження, застосовувати набуті знання при аналізі нагальних проблем сьогодення. Філософія забезпечує вихід фахівця з вищою освітою в простір культурної комунікації. Енциклопедичність змісту філософії та культура філософського мислення розширюють культурний горизонт людини, допомагають їй відчувати себе рівною в середовищі інтелектуалів.

Знання філософії та інших соціально-гуманітарних наук сприяють мінімізації та подоланню так званого професійного кретинізму. Професійний

кретинізм (або професійна ідіотія) – це не образливий вираз а наукове поняття соціології. Професійний кретинізм – це замкнення особистості на власній спеціальності або професії [1].

Зміст дисципліни «Філософія» конкретизується в таких проблемах як: специфіка, функції, структура та призначення філософії; становлення та історичні етапи розвитку філософії; філософське розуміння світу, людини, суспільства, цінностей, культури і глобальних проблем сучасності; теорія наукового пізнання; методологія наукового пізнання; основи логіки, етики, естетики та релігієзнавства.

Одна з тем дисципліни присвячена аналізу філософських проблем спеціальності. Здобувачам вищої освіти спеціальностей «Агроінженерія», «Транспортні технології» та «Автомобільний транспорт» читається лекція «Філософські проблеми технічних наук та інженерної діяльності». Дискурс, в даній темі, розгортається навколо обговорення специфіки інженерного мислення і особливостей технічного знання, їх місця в системі наукового знання. Розкриваються антропологічний та ергономічний виміри техніки. Розглядається місце і роль інженерно-технічної інтелігенції в сучасному світі.

Здобувачам вищої освіти спеціальності «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» вивчають тему «Філософські проблеми інженерно-енергетичних наук та енергетичної індустрії». В контексті даної теми також розглядається питання, котрі опановують студенти інших інженерних спеціальностей, але до них додається ще така важлива проблема як «Енергетична проблема в системі глобальних проблем сучасності».

Здобувачам вищої освіти агрономічних спеціальностей викладається тема «Філософські проблеми біології та агрономії». В руслі даної теми розглядаються питання про особливості біологічного і агрономічного знання, про ціннісний аспект родючості ґрунтів української землі та шляхетність землеробської праці. Головним питанням теми є осмислення продовольчої проблеми в контексті глобальних проблем сучасності. Для дискусії пропонується проблема ролі й місця фермерів та сільськогосподарської інтелігенції у сучасному світі.

Здобувачі вищої освіти спеціальності «Екологія» вивчають тему «Філософські проблеми екології». Тема конкретизується в наступних питаннях: особливості біологічного і екологічного знання та їх місце в системі сучасного наукового знання; екологічна етика – наука про моральне ставлення людини до природи; екологічна проблема в системі глобальних проблем сучасності; роль і місце екологічних рухів у сучасному світі; сутність екологічної культури та шляхи її формування. Екологічна культура суспільства та особистості трактується як синтез екологічної свідомості і екологічної діяльності. Екологічна свідомість – це теоретичне осмислення та емоційно-психологічне переживання людиною, суспільством масштабів, глибини та можливих наслідків сучасної екологічної кризи, це розуміння відповідальності теперішніх поколінь людства перед майбутніми поколіннями за збереження чистоти

навколишнього природного середовища (власне авторське визначення поняття «екологічна свідомість»). Екологічна діяльність – це система дій, заходів, акцій тощо, що спрямовані на захист та відновлення природи.

Здобувачам вищої освіти спеціальності «Геодезія та землеустрій» пропонується для осмислення тема «Філософські проблем геодезії та наук про Землю». Питання, які розглядаються при вивченні даної теми наступні: особливості наук про Землю та їх місце в системі наукового знання; проблема виснаження природних ресурсів та обмеження резервів надр планети Земля в системі глобальних проблем сучасності; моделювання оптимального співвідношення урбанного і рурального при розширенні територій міст, будівництві транспортної інфраструктури й розміщені продуктивних сил економіки України.

Здобувачі вищої освіти факультету ветеринарної медицини і біотехнологій у тваринництві вивчають тему «Філософські проблеми біології та ветеринарної медицини». В контексті теми обговорюються питання: особливості біологічного, біотехнологічного та ветеринарно-медичного знання; специфіка клінічного мислення; продовольча проблема в контексті глобальних проблем сучасності; біоетика та етичні аспекти ветеринарної медицини; роль і місце ветеринарно-медичної інтелігенції у сучасному світі.

Для здобувачів вищої освіти спеціальностей – «Економіка», «Облік і оподаткування», «Фінанси, банківська справа та страхування», «Підприємництво, торгівля, та біржова діяльність» читається лекція на тему «Філософські проблеми економіки, бізнесу та фінансів». Тема має такий перелік питань: особливості економічного знання та його місце в системі наукового знання; специфіка економічного та фінансового мислення; етичний вимір підприємницької і фінансової діяльності; філософські засади концепції «кайдзен»; роль і місце бізнесової та фінансової еліт у сучасному світі.

Здобувачі вищої освіти спеціальностей «Менеджмент» і «Публічне управління та адміністрування» вивчають тему «Філософські проблеми менеджменту і управління», яка конкретизується в питаннях: управління як тип міждисциплінарного знання та його місце в системі наукового знання; філософія менеджменту та управління в системі наук про управління; гносеологічні, світоглядні, аксіологічні та етичні засади управлінської діяльності та менеджменту; роль і місце управлінської еліти в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Волкова Е.Г. Основные проблемы преподавания философии в вузе. Современное образование. 2015. № 2. С. 80-115.
2. Добротенко М.О. «Ментальна карта» як дидактичний прийом викладання філософії. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Філософія*. 2009. Випуск 46/1. С.185-199.